

Історичні нариси

Галицько-Волинська держава

Перший галицький князь Володимирко (1141—53) був втягнений його сватом суздальським князем Юрієм Довгоруком у війну проти київського і волинського князя Ізяслава II Мстиславича. Ця війна дорого його коштувала, бо Ізяслав звязався проти Володимирка союзом з мадярами, що побили його війська під Ярославом у 1152 р.

Після смерти Володимирка його син Ярослав (1153—87) мусів продовжувати війну з Ізяславом II, що справив різню галичан під Тербовлею (1154). Зновуж 4 роки пініше сам Ярослав ходив походом на Київ, але вже в союзі з волинськими Мономаховичами проти київського й чернігівського князя Ізяслава III Давидовича. При галицькій і волинській допомозі київським князем став смоленський князь Ростислав I Мстиславич (1154—1197), молодший брат Ізяслава II. На цьому покінчилися війни Ярослава Осмомисла з київськими князями. — Взагалі не виявляв він ніяких займаницьких плянів супроти інших князів та змагав піднести добробут у власній державі.

Держава Ярослава Осмомисла простягалася від берегів Вислока й Сяну при впадді до нього Танви здовж північно-східних збіч Карпат до Дунайського гирла, Чорного моря, та річки Великого Куяльника (що впадає в прибережне озеро на північ від нинішньої Одеси); вона охоплювала всю водну область Дністра й Пруту, майже всю Південного Серету й Сяну, з області водної Буга Надполтвянщину, з області водної Бога Надрівщину. Союз з Візантією забезпечував торгівлю галичан з південним Сходом; галицького приморського торговельною станицею був Малий Галич (сьогодні румунський Галац) над Дунаєм при впадді до нього Південного Серету.

Плавба Дунаєм до Чорного Моря находилася в галицьких руках. Це відмічує й автор „Слова о полку Ігоревім”, присвяченого походу Ярославова зятя, новгородсіверського князя Ігоря Святославича з братом курським князем Всеволодом Буй-Туром, сином Володимиром і братаничем Святославом у 1185 р. на половців. При тому він пише, що Ярослав Осмомисл високо сидить на своєму золотокованому престолі, підпер своїми залізними полками карпатські гори, судна пускає по Дунаю, й зачинив Дунаєві ворота.

Не бажав для себе Ярослав київського престолу, але змагав уподібнити Галич до Києва. Відкопані нашим археологом д-ром Ярославом Пастернаком у 1937 р. фундаменти галицької катедри Успення Пресв. Богородиці в с. Крилосі коло Галича вказують її схожість з побудованим Ярославом Мудрим у Києві Софійським собором. У цій катедрі Успення Пресв. Богородиці спочили й тлінні останки її великого ктитора.

Однак при сьйві світового князювання Ярослава Осмомисла були й хмари. Не був він самодержцем галицької держави. В тій частині старої київської держави бояри намагалися чим раз більше обмежити княжу владу.

В старій київській державі владу виконував князь, що у важливих справах скли-

кував народне віче, яке виявляло волю населення. На вічу брали участь усі вільні стани населення: боярство, духовенство, міщанство й вільне селянство (смерди). Віче могло вибирати князя, робити з ним договір, скинути й шукати іншого. Так прим. київське віче в 1068 р. скинуло Ізяслава II й вибрало Всеслава, в 1113 р. віче покликало на київський престол Володимира II Мономаха. Часом князь радився своїх старших дружинників-бояр, та ця боярська рада не мала такого рішального голосу, як віче.

В Галичині, що була в живих політичних і торговельних взаєминах з середньоевропейськими державами, почали проявлятися впливи того суспільного ладу, що існував в середньовіччі в Західній і Середній Європі. Галицьке боярство починає наслідувати малярських магнатів, що вимогли на своїх королях низку привилеїв. Галицькі бояри були зобов'язані до військової служби князям, що наділювали їх ланами, полонинами й правами на лови лісових звірів. Загроза з малярського боку змушувала галицьких князів творити недалеко карпатських провалів боярські оселі, готові здержувати ворожі випадки, заки не поспіє зі столиці князь з відділами своєї дружини. Багатство країни, що не зазнавала наїздів степових орд, та безпека торгівлі давали можливість збагачення боярам-землевласникам, та їх посередникам у торгівлі купцям — міщанам. Тимто крім бояр заможніло також галицьке міщанство в Галичі, де багато княжих дружинників-боярів мали свої двори.

Заможні галицькі бояри змагали бути одиноко рішальним чинником у державі. Вже Володимирко мусів давити бунт галицьких бояр (1145), що покликали із Звенигороду його братанича Івана Ростиславича Берладника. Миролюбний Ярослав не хотів задиратися з боярством; проте бояри вмішувалися в родинні справи князя. Володимирко, як союзник Юрія Довгорука, оженив Ярослава з його дочкою. Та вдача невістки, що виросла в Суздалі, не відповідала Ярославові; він відправив її в Суздаль, а сам жив з боярською дочкою Настасею Чагрівною. Це не подобалося боярам і вони спалили її на стосі. Очевидно, ділала тут і зависть більшості бояр, що не хотіли допустити до впливів на княжому дворі одного тільки боярського роду Чагрів. Тому й після смерти Ярослава прогнали бояри сина Настасі Олега, якому батько передав галицький престіл; синові від суздальської княжни Ольги Володимирові дав тільки Перемишль.

Бояри закликали до Галича Володимира; але небаром між ними й князем прийшло до спорів за владу. Тоді бояри закликали до Галича володимирського князя Романа Мстиславича. Володимир утік на Угорщину й візав поміччі короля. Мадяри прогнали Романа, але на престолі посадив король свого сина Андрія, а не Володимира. Його всадив король на Угорщині до в'язниці, з якої він утік до Німеччини й піддався під опіку цісаря Фридриха I. (1152—90). За поміччю Фридриха вернувся Володимир до Галича (†1199).

Історичні нариси

Галицько-волинська держава

Володимир Галицький помер без нащадків. Найблизчим сусідом Галичини був володимирський князь Роман Вел. (1170-1205), що за життя свого батька Мстислава II Ізяславича був коротко (1158-70) князем Вел. Новгороду. Волинські (володимирське і луцьке) князівства простягалися від Случі по Вепр, на півночі до Нарви й Нурця. Там межувала Волинь з литовцями і спорідненими з ними ятвягами. З ятвягами і з литовцями воював переможно Роман, що оспівували народні пісні.

Після смерти київського князя Святослава II, Всеволодича (†1194) зайняв Київ Романів тесть Рюрик Ростиславич. Він уступив Романові деякі городи в Київщині. Та суздальський князь Всеволод Юрієвич (1177—1212), молодший брат Андрія Боголюбського, інтригами підбурив Рюрика проти Романа; проти свого зятя висував Рюрик на галицький престіл у 1199 р. синів героя зі „Слова о полку Ігоревім” Володимира, Романа й Святослава Ігоревичів, що по матері були внуками Ярослава Осмомисла та суздальської княжни Ольги Юріївни. Але Роман випередив своїх противників і відобрав від галичан присягу. Після того пішов походом на Київ і примусив Рюрика зректися його. Сам Роман не засів на батьківському київському престолі, тому що Київ не лежав в осередку, тільки на окраїнах його держави. Як свого намісника посадив він у Києві свого стрийного брата луцького князя Інгвара Ярославича.

Для безпеки своєї держави перед нападами половців Роман виправлявся переможно на них кілька разів. Колиж він залишив свої половецькі виправи, звязався з половцями Рюрик і напав несподівано на Київ. Пограблення й поруйнування Києва київським князем і половцями було в 1203 р. не гірше ніж 1169 р. Після того Роман захопив Рюрика в свої руки й велів його разом з жінкою і дочкою постригти в черці. Але маючи в тому часі плян походу проти Польщі Роман пішов на уступки суздальському князеві: згодився, щоб київським князем був зять Всеволода й син постриженого в черці Рюрика Ростислав II.

В 1205 р. виправився Роман війною на краківського князя Лешка Білого (1194—1227); в битві при переправі через Вислу під Завихвостом упав князь-герой (19. VI). Галицько-волинський літопис називає творця галицько-волинської держави „самодержцем і царем всеї Русі”.

Роман полишив удову з двома синами: трьохлітнім Данилом і однолітнім Васильком. Спершу заопікувався ними угорський король Андрій II. (1205—1235), що з того приводу почав себе титулувати „королем Галичини й Володимирії”. Та його опіка не вдержала сиріт на галицько-волинському престолі. Частина галицьких бояр закликала до Галичини згаданих уже трьох князів Ігоревичів; та вони не могли зжитися з галицьким боярством, що само хотіло мати як найбільше прав у кермуванні державою. З такими посяганнями боярства Ігоревичі не стрічалися в своїй рідній Сіверщині й старалися присмирити бояр; та бояри піймали Ігоревичів у свої руки й повісили їх (1211). Колиж провідник боярства Володислав Кормильчин не договорився у справі регенції в імені Данила з Романовою вдовою, проголосив сам себе князем (1213).

На вістку про це чужі »опікуни« Романовичів угорський король Андрій II. і краківський князь Лешко Білий зробили між собою договір у Спиші (1214), щоб у Галичці посадити своїх дітей: 5-літнього Коломана Андрієвича, й 2-літню Саломею Лешківну. В 1215 р. зайняли мадяри для цієї королівської пари Галич; крім того для себе загорнув ненаситний Лешко волості над Сяном з городом Перемишлем, любачівську волость, а далі на північ волості між Вепром та Бугом і правобіч Буга город Берестя. Романовичі з матір'ю залишилися у Во-

лодимирі. Та між сватами прийшло до непорозуміння ізза галицьких волостей; Андрій відобрав з польських рук Перемишль. Тоді Лешко з пімсти закликав до Галичини великоновгородського князя Мстислава Мстиславича Удатного (зі смоленської лінії Мономаховичів), який прогнав угрів з Галича в 1219 р.

З його дочками оженилися два претенденти до галицького престолу: Данило Романович і угорський королевич Андрій. Мстислав, що спершу робив надії на цей престіл Данилові, згодом зробив своїм наслідником Андрія, віддав йому в 1222 р. Перемишль, урешті ціле галицьке князівство (1227).

Володимирський князь Данило відобрав за часів князювання Мстислава Удатного від Лешка Білого Надбужжя з Берестям. Після ж смерти Мстислава (†1228) розпочав він боротьбу з угорськими Арпадами за Галичину. В часі цієї боротьби вмерли королевич Андрій (1233) і король Андрій II. (1235). Після смерти останнього король Беля IV (1235—70) став підпирати нового претендента на галицький престіл свого зятя князя Ростислава Михайловича (з чернігівської династії). Підпомагав у війні Ростислава також його батько чернігівський князь Михайло Всеволодич, що якийсь час був київським князем (1238-9). Данило опанував Галич у 1237 р., відтак у 1240 р. прогнав Михайла з Києва. Та в часі опанування Данилом Києва напали на Україну татари.

Вперше появились татари в Європі ще в 1222 р. і тоді знищили вони половецьку державу. Половцям поспішили на поміч наші князі, та татари розгромили їх над рікою Калкою 31. травня 1224 року. Але від Калки татари подалися назад на схід і щойно в 1239 р. вирушили великою силою на підбій України. Під проводом свого хана Батія взяли татари Переяслав, Чернігів, Київ (6. XII. 1240), Володимир і Галич; всюди грабили й палили.

Рятуючись перед утратою князівства і життя князі їздили до столичного татарського табору над Волгою т. зв. Сарай з поклоном ханові. Данило, що вже після татарського нападу розбив та відпер в останнє Мадярів і Ростислава Михайловича в бою під Ярославом (1245), мусів теж їздити до Батія з поклоном. Проте цілості галицько-волинської держави не вдалося йому врятувати. На південно-східньому її кордоні, у степовій смузі, жили нащадки колишніх кочовиків ковуїв, торків, що ще цілком не злилися зі славянською людністю; зновуж з семигородських Карпат сходили на надпрутянську, наддністрянську й надбозьку низинні області громади волоських пастухів. Ці нащадки кочовиків і волоські пастухи, відомі в галицько-волинському Літописі під назвою болохівців, користали з татарських нападів і виступали повстаннями проти Данила (1252, 1254).

Проти татар думав Данило знайти опору в союзі з західними державами. Тимто після ярославського бою (1245) замирився він з мадярським королем Белою IV. В союзі з ним Данило ходив походом на Австрію і Чехію в 1252-3 рр. Його син Роман оженився з наслідницею австрійського престолу Гетрудою Бабенберг і цим набув законні права до Австрії, яку опанував чеський король Оттокар II (1248-78). Однак війни Данила на Сході з татарами та на півночі з Литвою (1252) не дозволили йому допомогти синові встоятися на австрійському престолі. Роман вернувся до своєї батьківщини й на основі договору Данила з литовським князем Мендовгом (1219-1264) одержав Новгородок; другий син Данила Лев, оженений з угорською королівною Констанцією, мав унаслідити по батькові галицьке князівство, третій Шварно, зять Мендовга, Литву. Володимирське князівство держав молодший брат Данила Василько (†1269), а після його смерти його син Володимир, учений »фільософ« (†1289).

Н. А.

* Гл. »Краківські Вісті« чч. 23, 25, 29, 30, 36, 39, 40 і 41.

Історичні нариси

Галицько-волинська держава*

Внаслідок збурення татарами старих княжих городів-твердинь будував Данило нові в неприступних і невідомих татарам місцях. Недалеко старинного Звенигороду в неприступних дебрах, на узгір'ї недалеко джерел річки Полтви, побудував він город-столицю для свого сина Льва — Львів. Сам він перебував здебільша в надбужанських лісистих околицях у розбудованому ним на місці старої оселі городі, Холмі. Стараючись про зах.-європейську допомогу проти татар Данило переговорював у цій справі з римським папою Іннокентієм IV (1243—1254), якого легат (посол) коронував його королівською короною в Дорогичині над Бугом (1253). Данило став першим королем, а цей титул західних володарів носили по традиції опісля і деякі його наслідники.

Після смерті Данила († 1264) його син Лев I. (1264—1301) був тільки князем у галицьких волостях з новою столицею у Львові; Холм і Берестя одержав Шварно, що після смерті Романа († 1258) і литовського князя Мендовга († 1264) мав право до Новгородка й Литви. І справді син Мендовга Войшелк (1264—67), що постригся в черці, віддав свою батьківщину Шварнові (1267—9). Але цей довго не правив, а після його смерті прийшла на Литві до влади нова династія. Левові вдалося тільки опанувати на північ від ріки Нарви землю ятвягів і частину новгородського князівства (Волковийськ). За його співучасть у смерті Войшелка не любив його володимирський князь Володимир Василькович (1270—1289), що не йому, тільки його молодшому братові Мстиславові Даниловичеві передав своє князівство. Краще поведлося Левові Даниловичеві на заході і півдні.

Після смерті свого шурина (швагра) краківського князя Болеслава Сидливого (1227—79) Лев пробував стати краківським князем. Колиж це князівство захопили такі польські князі Пясти, звязався Лев союзом з чеським королем Вячеславом II (1270—1305), що врешті опанував Краків. За те Лев прилучив до галицької держави люблинську землю по Вислу (1290), якої населення зберігало східній славянський обряд ще від часів св. Методія. Коротка приналежність Люблина до галицької держави обєднала це населення з українцями і додала йому витревалости в його вірі; ще в XVIII. ст. український елемент у Люблинщині був доволі сильний.

Скористав теж Лев I. із заколоту на Угорщині за внука Белі IV. Володислава IV. (1270—90); в 1281—83 рр. здобув Лев частину Карпатської України; зновуж за Андрія III. (1290—1301), якого походження з арпадської династії піддавано в сумнів зайняв галицький князь закарпатське підгір'я з городами Мукачевом і Береговом. Українське населення Закарпаття це ті слав'яни, що зберігали ще з часів існування на наддунайському низі великоморавської держави в IX. ст. свій східній обряд. Скрипили їх пізніші поселенці з України. Першими поселенцями були бранці, яких захопили мадяри в часі свого перемаршу через Україну на наддунайський низ; мадярський літопис, написаний на дворі Белі IV., згадує про якогось українського князя Альма, який мав проводити маляр. Очевидно, міг це бути князь якогось племені, якого славянське ім'я мадярський літописець перекрутив, або провідник якоїсь варязької дружини. Не виключене, що мадярський літописець хотів затерти тим традицію забрання бранців з України, бо ж він писав у часах Белі IV., якого два зяті Ростислав Михайлович і Лев Данилович були теж з України. Перший з них після невдачного

для нього ярославського бою з Данилом Романовичем (1245) залишився з своєю дружиною на Угорщині; від свого тестя дістав він під свою управу Закарпаття, де теж поселилися його дружинники з Чернигівщини. Це скріплення закарпаття елементом з українських земель, що жили власним державним життям, було гейби підготовою цієї країни до злуки з галицькою державою за князя Льва Даниловича.

Заходи цього князя в справі створення окремої галицької митрополії увінчалися вже за правління його сина, короля Юрія I. (1301-1308). Після смерті володимирського кн. Данила Мстиславича обєднав Юрій знову галицько-волинську державу й коронувався королем. Але втратив він Люблинщину (1302). Довше видержувало при галицькій державі Закарпаття; під проводом Петра Петровича боролися закарпатські українці проти маляр до 1321 р. Їпали врешті, тому, що з Галичини не могли дістати військової допомоги; сини Юрія I. Лев II і Андрій (1308—23), «непереможні щити» християнського світа перед татарами, були зайняті війнами то з татарами, то з Литвою. Мабуть у боротьбі з литовським князем Гедиміном (1316—41) вони впали й після того захопили литовці Дорогичин і Берестя (Підляшшя).

Останнім галицько-волинським князем був Болеслав-Юрій II. Тройденович (1323—1340) з роду мазовецьких Пястів, син дочки Юрія I. — Марії. Для безпеки своєї держави перед Литвою одружився він з дочкою Гедиміна; для безпеки галицько-волинської держави перед займаницькими плянами польських королів Володислава Локитка (1306—1333) і Казимира Великого (1333—70) крім союзу з своїми мазовецькими свояками Болеслав-Юрій II. заключив ще союз з німецьким лицарським Орденем хрестоносців у Пруссії. Треба підкреслити, що мазовецькі князі Пясти ворожо ставилися до своїх одноплеменників Пястів Володислава Локитка та його сина Казимира, що намагалися об'єднати всі польські землі; Мазовше залишилося незалежним від Польщі й було позбавлене цієї незалежності аж тоді, коли Польща скріпилася державною унією з Литвою за Ягайла (1385).

У внутрішній політиці Болеслав-Юрій II. наслідував своїх одноплеменників Пястів: закладав міста, спроваджуючи до них німецьких кольтоністів на німецькому праві. Це не подобалося боярству й воно отруїло його (7. IV. 1340 року) та вчинило погром чужинців. Це було притокою сусіднім державам піти походом на Галичину й Волинь. Останню захопив литовський князь Любарт Гедимінович (1340—85), на Галичину рушили поляки з мадярами. Та галицькі бояри під проводом перемиського воеводи Дмитра Детька й при допомозі татар відперли малярів і поляків. До смерті воеводи Дмитра Детька († 1349) залишалася галицька держава під його управою; щоб удержати мир з сусідами признавав він над собою протекторат волинського князя Дмитра Любарта, польського короля Казимира Великого, угорського короля Людвика I. (1342—82) і татарського хана.

Після його смерті прийшло до спорів за галицьку державу між її дотогочасними протекторами. Очевидно, серед галицьких бояр не було одиниць таких, як Дмитро Детько, що надавалися би до державної керми та могли використати непорозуміння між сусідами. До того в середньвіччі було шановане «право» династій; тимто тільки виїмкові одиниці невластного роду мали сміливість здобути для себе княжий престіл. Сам воевода Детько не мав намірів стати князем. Тому так легко чужі династії, опираючись на силі своїх держав, опанували наші землі.

*) Гл. «Краківські Вісті» чч. 23, 25, 29, 30, 36,

Історичні нариси

ГАЛИЦЬКО - ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

Історик Степан Томашівський уважав галицько - волинську державу за першу українську державу, тому що в склад київської держави входили землі сьогочасної Білоруси й Московщини. Галицько - волинська держава охоронила Україну від передчасного поневолення й асиміляції з боку Польщі. Західній Україні, в її довговіковій боротьбі з польським натиском на схід, дала галицько - волинська держава величезний запас матеріяльних та ідеальних сил, не тільки задля вдержання історичного стану посідання, але й для здобуття величезних просторів на сході в користь української нації. Одним словом — без української державности на галицько-волинських волостях у XIII—XIV ст. годі подумати собі сьогочасну нам національно - політичну й культурну, вчасти й мовну самостійність України серед славян. З кінцевих завваг вище названого галицько-українського історика приймаємо тільки суттєві; несуттєвим є погляд цього історика начебто галицько - волинська держава спинила на довгі часи початий у XII ст. процес творення нової політичної нації з славянських і фінських складників над Волгою й дала змогу слабшим українським племенам виробляти власну національно-політичну й культурну індивідуальність. Ми не згоджуємося з тим, бо Суздальщина - Московщина відірвавшись у половині XII ст. від Києва жила своїм життям, якого не спинювала, ані не могла спинювати галицько - волинська держава, бо воно було для неї далеке. При обговорюванні введення християнства в Україні було підкреслено, що саме тоді українські племена почали виробляти власну національно - політичну й культурну індивідуальність. Уже в київській державі змагалися впливи візантійської й західно-європейської культур. Галицько - волинська держава виявила тільки той самий процес, що відбувався на українських землях ще в добі київської держави. Чому осередками української державности не залишилися визначені Ярославом Мудрим Київ, Чернігів і Переяслав, а тільки Галич, Володимир, Холм і Львів, на це відповідь одна: близькість степу, по якому герцювали орди половців і татарів. Очевидно, й сама охорона України перед поневоленням і асиміляцією Польщею впливала в західно - українських землях цілком природно з контрастів між українською й польською психікою. Контрасти між Україною й Польщею саме найбільше кидалися й кидаються у вічі на українсько-польському пограниччі, хоч там мовні різниці маліють. Словом — галицько - волинська держава була тільки дальшим етапом у розвитку української державности, що не перестала існувати з упадком цієї держави. Витворений в старій київській Русі державний лад мав своє продовження в дещо змінливому виді, прим. піднесення політичного значіння бояр, у галицько - волинській державі; цей лад залишився на українських, ба навіть і білоруських землях, що продовж XIV ст. змінили князів Рюриковичів на Гедиминовичів.

ЧУЖІ ДИНАСТІЇ НА УКРАЇНІ

Процес опанування волостей старої київської держави Литвою відбувався продовж XIV ст. Обхопив він білоруські й більшу частину українських земель.

Тільки Галичина й Холмщина попали відразу в обсяг впливів Польщі, що в тому часі мала український елемент у своїх межах на Люблинщині, та Угорщини, що мала досить міцний український елемент з традицією власної самоуправи ще від початків XI ст. та 20-літньої недавньої боротьби за незалежність від угорських королів. Угорщина й Польща змагалися теж за впливи в утвореному в половині XIV ст. на південно - східних волостях колишньої

галицької держави молдавському князівстві.

Громади семигородських пастухів - волохів сходили на надпрутянську й надністрянську низини ще в часах володіння галицьких князів. Вони то приносили галицьким князям у часах татарських нападів чимало клопотів; для волоських пастухів байдуже було, чи їхніми володарями є галицькі князі, чи татарські хани. Їхнє скитальне життя недалеко відбігало від татарського і тимто легко їм було зжитися з татарською владою. Користаючи з того, що область над долішним Прутом і Дністром опустіла від часів татарських нападів, громади волохів ішли туди з карпатських гір як до своєї обіцяної землі. В першій половині XIV ст. з опозиції сильної партії угорських вельмож проти нового короля з андегавенської династії Карла Роберта (1307—1342) користали не тільки закарпатські українці, але також і волохи. Після опанування Карлом Робертом Закарпаття (1321) і Семигороду непримирений з ним волоський воевода Богдан з Мармарошцини перейшов з своєю дружиною між українські оселі на північно - східньому збіччі Карпат над горішною Молдавою, Сучавою й південним Серетом. Користаючи з того, що галицькі бояри після 1340 р. були заняті війною проти Польщі й Угорщини, він за татарською згодою заволодів територією між Черемошем, Дністром, Чорним Морем, долішнім Дунаєм і Карпатами. На цій території оснував він молдавське князівство зі столицею в Сучаві.

В цій державі залишалось ще головню в північно - західних її волостях первісне українське населення, що культурно стояло вище від волохів. Але й волоська верхівка ще в Семигороді під впливом болгар і українців була зіславянщена; доказом цього й саме ім'я воеводи Богдана. Тимто в новій молдавській державі урядовою мовою стала тогочасна книжна українська мова, себто церковно-славянська змішана з українською народною мовою. Ця мова була державною молдавською мовою до XVII ст., молдавські князі звали себе з українська «господарями». Від них дістали львівські міщани підмогу на будову своєї церкви («Волоської»). З роду молдавських господарів був відомий київський митрополит Петро Могила (1633—47); ще в XVIII ст. ігуменом німецького монастиря в Молдавії був український письменник Паісій Величковський (1722—94).

Подібно як волоські воеводи в Молдавії, збілорусилися на Білоруси і зукраїнчилися на Україні литовські князі Гедиминовичі. Основник цього роду литовський і руський князь Гедимин (1316—1341) зайняв дрібні білоруські князівства над Двиною й горішнім Дніпром крім Смоленська, розділене на дрібні князівства нащадків київського князя Святополка II Ізяславича Полісся, забрав останнім Романовичам Підляшся (Дорогичин і Берестя). Поліські Святополковичі заховувалися різно в часі воєн галицько - волинських князів з Литвою; одні виступали по боці галицько-волинських князів, другі по боці литовських, інші зберігали нейтральність. Після опанування Литвою Полісся перемінилися вони в князів - землевласників: Четвертинських, Чарторійських, Кисілів і інших. Подібна доля стрінула й інші вітки князів Рюриковичів на Білоруси й на українській Сіверщині.

Н. А.

НЕМА ЛІТАКІВ ДЛЯ ЗАХІДНИХ ДЕРЖАВ.

= Вашингтон, 24. 5. — Закордонна комісія американського сенату відкинула 12 голосами проти 1-го внесок сенатора Пепера, що домагався продати західним державам літаки, що входять у склад американської армії та маринарки. Предсідник комісії Пітман заявив, що ухвалення такого закону нарушувало б міжнародне право і означувало б вмішування Америки в європейську війну.

*) Гл. «Краківські Вісті» чч. 23, 25, 29, 30, 36, 39, 40, 41, 42 і 43.